

J. PH. RAMEAU

Pièces de Clavecin en concerts

Avec un violon ou flute,
et une viole ou un deuxième violon

PREMIER CONCERT

La Coulicam
La Livri
Rondeau gracieux
Le Vézinet

IIIe CONCERT

La Pouplinière
La Timide
1er Rondeau
2e Rondeau
1er Tambourin
2e Tambourin en Rondeau

IVe CONCERT

La Pantomime
L'Indiscrète
Rondeau
La Rameau

IIe CONCERT

La Laborde
La Boucon
Air gracieux
L'Agacante
1er Menuet
2e Menuet

Ve CONCERT

La Forqueray
Fugue
La Cupis
La Marais

stereo-mono

J. Ph. Rameau (1683—1764), Bach János Sebestyén nagy francia kortársa, a „Pièces de Clavecin en concerts...” c. művét legértékesebb korszakában írta. 1741-ben jelent meg az első kiadása. Ezek a clavecin-darabok, melyek voltaképpen szvitek, mint Couperin Ordre-jei, nemcsak szépségeikkel vívták ki helyüket a 18. század kamarazenéjében, hanem zenetörténeti jelentőségük is. Az igazi francia kamarazene kialakulásában ugyanis Rameau-nak ez a műve jelentette az első lényeges lépést. Ami előbb keletkezett, ott a clavecinhez társuló hangszer csak színezett, kísért. Michel Corrette 1734-ben megjelent szonátaíhoz azt az utasítást fűzi, hogy a hegedű csak félerős hangon játsszék. Rameau már minden szolámnak egyenrangúságot biztosít. Ezt az is bizonyítja, hogy helyenként a clavecin hallgat és a többi hangszer szólózik. Az egyenrangúságot egyébként maga Rameau is hangsúlyozza az első kiadás előszavában. „Kis koncerteket formáltam — írja — a clavecin, a hegedű vagy fuvola, s a viola vagy 2. hegedű között”. Meg kell jegyeznünk, hogy a „concert” elnevezés itt még nem jelenti sem a mai értelemben vett versenyművet, mint Vivaldi vagy Bach koncertjei, sem az ún. koncertáló stílust, mint az olasz zenében, hanem azt, hogy kettőnél több hangszer játszik egyszerre. Ha a clavecinhez egy hangszer járult, a művet szonátának nevezték. Rameau a „Pièces de clavecin en concerts...” című művét clavecinre (cembalo), hegedűre és basszusviolára (viola da gamba) írta, de a címben kifejezésre juttatja, hogy a hegedű helyett fuvola szerepelhet, a megjelölt helyeknek oktávval magasabbra helyezésével, s a basszusviolát egy második hegedű helyettesítheti, mely szolám lényegében azonos a basszusvioláéval, egy oktávval magasabb fekvésben. Jelen felvételt fuvolával és a basszusviola le-származottjával, gordonkával történt.

A darabok legtöbbje jellemrajz. A lelki „modellek” Rameau jó ismerősei, jötevői, művész-kortársai, illetőleg azok feleségei és lányai, végül saját hitvese. Ilyenek La Pouplinière, La Laborde, La Forqueray, La Cupis, La Marais, La Rameau. Valószínű, hogy a L'Indiscrète (a tapintatlan), a La Timide (a félénk), a L'Agacante (a csipkelődő), s a La Boucon (a mérgezett) sem általános női típusok, hanem határozott személyeknek szóló „csipkelődő” kedveskedések.

A címek részben tehát a „modellek” nevei és a tartalom mellett az ajánlást is jelentik.

A fentieknek kívül vannak olyan címek is, melyek Rameau-nak valamely helyhez kapcsolódó emlékeit fejezik ki, mint a Le Vézinet (városka Párizs közelében) és a La Livri (Szajna-parti vár).

Horusitzky Zoltán

KOVÁCS LÓRÁNT az 1965. évi Budapesti Nemzetközi Fúvós-verseny egyik első díjasa, az Állami Hangversenyzenekar első fuvolása, 1967 óta a Zeneművészeti Főiskola tanára. Nagy sikerrel hangversenyezett Nyugat-Németországban és Belgiumban is.

MEZŐ LÁSZLÓ számos nemzetközi verseny kitüntetettje (1957 párizsi Casals verseny, 1961 prágai Dvorák verseny, 1962 moszkvai Csajkovszkij verseny). Az 1963. évi budapesti Nemzetközi Casals verseny első díjasa. 1965/66-ban Ford ösztöndíjjal az USA-ban folytatja tanulmányait, többek között Casalsnál és Piatigorskynál. Számos külföldi turnén vett részt: A Szovjet-unióban, Kelet- és Nyugat-Németországban, Ausztriában, Olaszországban, Törökországban, Finnországban.

SEBESTYÉN JÁNOS orgona- és cembaloművész a cembalo-irodalom valamennyi korszakában egyaránt otthonos. Jelenleg a Magyar Rádió munkatársa és az Országos Filharmónia szólistája. Hangversenykörútjai során a Szovjetunióban, Hollandiában, Olaszországban, Ausztriában, Nyugat- és Kelet-Németországban és a Skandináv államokban lépett fel nagy sikerrel.

Jean Philippe Rameau (1683—1764), a great contemporary of Johann Sebastian Bach, wrote his “Pièces de Clavecin en concerts...” in his most mature period. The first edition was published in 1741. These clavecin-compositions are in fact suites, just like Couperin's Ordres. They owe their prominent place in 18th century chamber music not only to their beauty but also to the fact that they represent the first major step in the development of true French chamber music. Earlier, instruments coupled with the clavecin had only played the role of accompaniment. For example, Michel Corrette instructed the interpreter of his sonatas published in 1734 that the violin should be played at half volume. Rameau, on the other hand, gave equal value to every part. This is also indicated by sections where the clavecin is silent while the other instruments play solo. Equality was in fact emphasized by Rameau in the preface of the first edition. “I have formed little concertos”—he wrote—“between the clavecin, the violin or the flute and the viola or second violin”. It was to be borne in mind, however, that the term “concerto” does not signify the genre as it is known today, or even as Vivaldi and Bach thought of it, nor does it stand for the so-called concertato-style. If the clavecin was joined by one instrument, the work was called a sonata. Rameau scored his “Pièces de clavecin en concerts...” for clavecin (harpsichord), violin and viola da gamba. He also indicated in the title that the violin could be replaced by a flute by raising certain marked places by an octave. The viola da gamba could be substituted by a second violin whose part is practically identical with that of the viola da gamba, in a register one octave higher. Our recording uses the version for flute as well as the descendant of the viola da gamba, the cello. Most of the pieces are character studies. The “models” were Rameau's close acquaintances, benefactors, fellow-artists as well as their wives and daughters and finally Rameau's own wife. Such are La Pouplinière, La Laborde, La Fourqueray, La Cupis, La Marais, La Rameau. It is probable that L'Indiscrète, La Timide, L'Agacante and La Boucon were teasing pleasantries addressed to real people and were not general female types. The titles, then, are in part the names of the “models” and signify both content and dedication. In addition, some titles express the composer's recollection of a particular place, such as Le Vézinet (small town near Paris) and La Livri (castle on the Seine).

Zoltán Horusitzky

LÓRÁNT KOVÁCS, winner of the Budapest International Competition for Wind Instruments in 1965, is first flutists of the Hungarian State Orchestra and has been professor at the Academy of Music since 1967. He has concertised with considerable success in West Germany and Belgium.

LÁSZLÓ MEZŐ has won prizes at many international competitions (Casals competition, Paris 1957, Dvorák competition, Prague 1961, Moscow Tchaikovsky Competition, 1962). László Mező won first prize at the Budapest International Cello Competition in 1963. In 1965–66 he studied with Casals and Piatigorsky in the United States on a Ford scholarship. He has performed in many countries, including the Soviet Union, the German Democratic and German Federal Republic, Austria-Italy, Turkey and Finland.

JÁNOS SEBESTYÉN, organist and harpsichordist is at home in the whole range of harpsichord literature. His concert tours have taken him to the Soviet Union, Holland, Italy, Turkey and Finland.

Lóránt KOVÁCS

(fuvola · flute)

László MEZŐ

(gordonka · cello)

János SEBESTYÉN

(cembalo · harpsichord)

J. Ph. Rameau (1683—1764), der grosse französische Zeitgenosse Johann Sebastian Bachs schrieb sein Werk „Pièces de Clavecin en concerts...” in seiner reifsten Schaffensperiode. Die erste Ausgabe ist 1741 im Druck erschienen. Diese Clavecin-Stücke, die eigentlich ebenso Suiten sind wie die „Ordres“ von Couperin, nehmen nicht nur vermöge ihrer Schönheit einen besonderen Platz in der Kammermusik des 18. Jahrhunderts ein, sondern haben auch allgemeine musikhistorische Bedeutung. In der Ausgestaltung der echten französischen Kammermusik bedeutete eben dieses Werk den ersten wesentlichen Schritt. In den früheren Kompositionen hat das sich an den Kielflügel anschliessende Instrument lediglich zur Klangfärbung beigetragen, begleitet. Michel Corrette knüpft an seine 1734 erschienenen Sonaten die Weisung, dass die Violine nur mit halber Tonstärke zu spielen hat. Rameau sichert dagegen jedem Instrument die Gleichberechtigung, die auch dadurch bewiesen ist, dass der Kielflügel stellenweise pausiert und die übrigen Instrumente Soli spielen. Auch Rameau selbst betonte diese Gleichberechtigung in seinem Vorwort zur ersten Auflage. „Ich habe — schrieb er — kleine Konzerte zwischen Clavecin und Violine oder Flöte und zwischen Bratsche und 2. Geige geformt“. Es muss hiezu bemerkt werden, dass die Benennung „concert“ hier noch nicht das Konzertwerk im heutigen Sinne bedeutet, wie die Konzerte von Vivaldi und Bach und auch nicht den in der italienischen Musik üblichen konzertierenden Stil, sondern den Hinweis, dass mehr als zwei Instrumente gleichzeitig spielen. Wenn nur ein weiteres Instrument sich zum Kielflügel gesellte, so wurde das Musikstück Sonate genannt.

Rameau schrieb seine „Pièces de clavecin en concerts...” für Clavecin (Cembalo, Kielflügel), Violine und Bassviole (viola da gamba), brachte es jedoch in der Betitelung zum Ausdruck, dass anstatt der Violine — die bezeichneten Stellen um eine Oktave höher gesetzt — auch eine Flöte spielen kann und die Bassviole durch eine zweite Geige ersetzt werden kann, da diese Stimme mit der der Bassviole — um eine Oktavlage höher — identisch ist. Bei der vorliegenden Aufnahme wurde das Stück von einer Flöte und dem Nachkömmling der Bassviole, einem Violoncello gespielt.

Die Mehrheit der Stücke besteht aus Charakterbildern. Die seelischen „Modelle“ waren gute Bekannte, Wohltäter, Künstlerkollegen, bzw. deren Frauen und Töchter, schliesslich die Gattin Rameaus. Solche Stücke sind folgende: La Pouplinière, La Laborde, La Forqueray, La Cupis, La Marais, La Rameau. Wahrscheinlich bezeichnen auch l'Indiscrète (die Taktlose), la Timide (die Schüchterne), l'Agacante (die Stichelnde), und la Boucon (die Giftige) keine allgemeinen Frauentypen, sondern sind an bestimmte Personen gerichtete „stichelnde“ Neckereien. Die Titel sind demnach teils Namen der „Modelle“ und bedeuten zugleich auch Widmungen.

Ausser den erwähnten gibt es noch Titel, der Erinnerungen Rameaus an irgendwelche Orte ausdrücken wie z. B. Le Vézinet (ein Städtchen in der Nähe von Paris) und La Livri (ein Schloss an der Seine).

Zoltán Horusitzky

LÓRÁNT KOVÁCS gewann im Jahre 1965 den ersten Preis des Budapest Internationalen Bläserwettbewerbs. Er ist erster Flötist des ungarischen Staatlichen Konzertorchesters und seit 1967 Professor an der Budapester Hochschule für Musik. Er gab auch in der Deutschen Bundesrepublik und Belgien Konzerte mit grossem Erfolg.

LÁSZLÓ MEZŐ wurde bei mehreren internationalen Musikwettbewerben ausgezeichnet. (1957-es Casals Wettbewerb, Paris, 1961: Dvorák-Wettbewerb, Prag, 1962: Tschaikowski-Wettbewerb, Moskau). Beim Budapest Internationalen Violoncello-Wettbewerb (1963) gewann er den I. Preis. In den Jahren 1965/66 hielt er sich als Ford-Stipendiat in den Vereinigten Staaten von Amerika auf. Er studierte auch bei Casals und Piatigorsky. Während seiner Konzerttourneen spielte er in viele europäische Länder.

Orgel- und Cembalokünstler JÁNOS SEBESTYÉN fühlt sich in jeder Stilepoche der Cembaloliteratur heimisch. Seine zahlreichen Gastspiele führten ihn in folgende Länder: Sowjetunion, Deutsche Bundesrepublik, Deutsche Demokratische Republik, Italien, Niederland, Österreich, skandinavische Ländern.

ZENEI RENDEZŐ — MUSICAL PRODUCER:
ANDRÁS SZÉKELY
HANGMÉRNÖK — RECORDING ENGINEER:
LÁSZLÓ CSINTALAN
TASAKTERV — COVER DESIGN: ENDRE BÁNÓ
HUNGAROTON FELVÉTEL — HUNGAROTON
RECORDING
MADE IN HUNGARY

RAMEAU : PIÈCES DE CLAVECIN EN CONCERT

Lóránt Kovács (flüte), László Mező (violoncelle), János Sebestyén (clavecin)

J. Ph. Rameau (1683—1764), grand contemporain français Johann Sebastian Bach, écrivit son œuvre intitulée « Pièces de Clavecin en Concert... » dans sa période le plus mûre. Sa première édition parut en 1741. Ces pièces pour clavecin sont dire des suites, de même que les Ordres de Couperin. Elles tiennent pas seulement, par leurs beautés, une place éminente dans la musique de chambre du XVIIIe siècle, mais elles ont une importance dans l'histoire de la musique. En effet, œuvre de Rameau fut le premier pas important dans la formation de la vraie musique de chambre française. Plus tôt l'instrument mariant avec le clavecin n'avait autre tâche que de nuancer l'accompagnement. Michel Corrette eut ajouté à ses sonates, en 1734, l'instruction que le violon ne jouât que d'une intensité moyenne du son. Rameau donnait déjà l'égalité d'importance à toutes les parties. La preuve — entre autres — en est fournie le fait que, par ci par là, ce soit le clavecin qui reste silencieux pendant que les autres instruments jouent des soli. D'ailleurs cette égalité fut accentuée par Rameau lui-même, dans la première édition. Il écrit qu'il a composé de petits concertos pour clavecin, pour violon ou flûte, et pour alto ou second violon. Il est à remarquer qu'ici la dénomination de « concert » n'est pas encore dire un concerto dans le sens le plus strict du terme, comme dans le cas de ceux de Vivaldi ou de Bach, ni la dénomination de « concertant » de la musique italienne, elle veut dire seulement qu'il y a plus de deux instruments qui jouent ensemble. Lorsque n'est qu'un seul instrument, qui s'est marié avec le clavecin fut nommée sonate.

Rameau composa son œuvre intitulée « Pièces de clavecin en concert » pour clavecin, violon et basse de viole (viola da gamba). Mais, il exprime dans le titre que le violon peut être remplacé par une flûte et, la basse de viole par un second violon. Dans le cas les endroits marqués de la partie du violon et toute la partie de la basse de viole sont transposés d'une octave plus haute. Notre enregistrement offre l'œuvre avec une flûte et un violon descendant de la basse de viole.

La plupart des pièces a le caractère d'un portrait. Les « modèles » sont les intimes, les bienfaiteurs, les artistes-contemporains de Rameau, leurs femmes et filles et, enfin sa propre femme. Ce sont La Pouplinière, La Laborde, La Forqueray, La Cupis, La Rameau.

Il est vraisemblable que même l'Indiscrète, La Timide, l'Agacante et La Boucon ne sont pas de types généraux de femmes des cajoleuses « agaçantes » adressées à certaines concrètes personnes.

Ainsi, un certain nombre de titres en outre du sujet et le des « modèles » exprime aussi la dédicace.

En sus des titres mentionnés il y a des autres qui expriment souvenirs de Rameau liés à de certaines localités, comme Le Vézinet et La Livri.

Zoltán Horusitzky

РАМО: ПЬЕСЫ ДЛЯ КЛАВЕСИНА

Лорант Ковач (флейта), Ласло Мезё (виолончель), Шебештьен (клавесин)

Ж. Ф. Рамо (1683—1764), великий французский современник Иоганна Себастьяна Баха, написал «Пьесы для клавесина» в самый зрелый период своего творчества. Первым из произведений вышло в 1741 году. Эти пьесы для клавесина являются собственно говоря сюитами, как «О Купрена, завоевали себе место в камерной музыке. И не только благодаря своему совершенству, но и вследствие своего значения в истории музыки. Дело в том, что сочинение Рамо явилось первым важным шагом в создании подлинно французской камерной музыки. В произведениях Рамо, появившихся ранее, инструментом, выступавшим совместно с клавесином, лишь расцвечивал игру после аккомпанировал ему. Мишель Корретт снабжает свои пьесы, вышедшие в свет в 1734 году, указанием, что должна звучать в полтона. А Рамо уже обеспечивает инструментам равноправие. Это видно и из того, что м клавесин умолкает, а какой-либо из инструментов со своим равноправием подчеркивает и сам Рамо в предисловии к первому изданию. «Я написал небольшие концерты пишет он, — для клавесина, скрипки и флейты или виолы и флейты, или клавесина и двух скрипок. Хотел заметить, что название «концерт» не означает концерт в современном значении, под которым, например, мы понимаем концерты Вивальди или Баха. Не означает оно и концертующего стиля, как, например, в итальянской музыке. У Рамо оно просто означает, что одновременно звучит более двух инструментов. Если к клавесину добавляется один инструмент, то произведение называли «соль». Произведение «Пьесы для клавесина» было написано для клавесина, скрипки и виолы да гамбы, но уже в записке композитор отметил, что скрипка может быть заменена флейтой, расположенной на октаву выше в обозначенных местах. Виолу да гамбу можно заменить второй скрипкой, которая в основном тождественна партии виолы да гамбы, но в положении на октаву выше. В нашей записке флейта и потомок виолы да гамбы, виолончель. Большинство пьес представляет собой зарисовку характеров «Моделями» служили хорошие знакомые Рамо, его дети, музыканты и художники его современники, и их дочери, и даже собственная жена композитора. Так, например, пьесы «La Pouplinière», «La Laborde Forqueray», «La Cupis», «La Marais», «La Rameau» видимому пьесы «Нескромная» (L' Indiscrète), «Придиричивая» (L' Agacante), «Ядо» (La Boucon) рисуют не просто женские типы, а являются соответствующими с определенными фигурами любви «коллекциями». Таким образом, названия пьес часто являются именами «моделей» и помимо выраженного содержания означают и посвящение. Кроме вышеуказанных пьес, названные по имени какого-нибудь местечка или композитора связаны переживаниями. Таковы, например, «Везин» (городок близ Парижа) и «Ливри» (за берегом Сены).

OFFSET

Золтан Хор